

daaraan kon koesteren zijn eigen ideeële gezindheid. Door die studie werd de ontwikkeling zijner natuurlijke gaven in een bepaalden baan geleid — met het vereerde voorbeeld tot onontbeerlijken gids. Want, het dient ook opgemerkt te worden, dat onder de invloedwerking van die klassieke meesters zijn eigen scheppingen een overwegend leerstellig karakter aannamen, dat zij zijn: eerder vertoogen van een aangehangen kunstbeginsel, dan openbaringen van een onafhankelijke eigenheid. En, ook hieruit kan het blijken, dat Van Konijnenburg van nature meer conservatief dan vooruitstrevend is aangelegd.

Op de tentoonstelling voelde een blijkbaar leergierige bezoeker zich gedrongen aan mij, wildvreemde, vragenderwijs, te kennen te geven, dat zij onder al die zoo knappe en prijzenswaardige werken te vergeefs naar Van Konijnenburg zocht. Ik antwoordde ongeveer: Van Konijnenburg is dáár, waar hij het duidelijkst en krachtigst, door bemiddeling van eigen werk, ons nabij brengt den geest en de hoedanigheden eener verledene hooge kunstorde.

'k Had ook kunnen zeggen: waar hij als satelliet van deze lichtbron het helderst glanst. Immers, de „grootschheid van aanschijn" van die verleden monumentaal-geaarde kunst moet toch wel tot een even intelligent bevattingsvermogen, als tot een fijn-bewerktuigde ontvankelijkheid zijn doorgedrongen — begrepen en doorvoeld — om er een weerschijn van te geven in het eigen werk. En zoo begrepen, kan ook gezegd worden dat de geest van die verheerlijkte kunst hem tot een bezielende factor was, tot een zelfstandige herschepping van het toonbeeld. Dikwijls althans — al kan er herhaaldelijk bij opgemerkt worden, dat gelaatstypen, standen, algemeene houding of wendingen der figuren als naar het taliaansche model geknipt zijn. Maar niettemin blijft het probleem: Schijn en Wezen! Wézenlijk en niet te miskennen, zijn bij hem de aanzienlijke eigenschappen van beeldend kunnen, zijn begrip van statisch evenwicht bij een massalen opbouw van vormen, zijn zin voor de wijdsche lijn, zijn onovertrefbare en dikwijls geraffineerde beheersching der technische middelen. Respectabel is ook zijn geestes-beschaving. Waar is echter bij al die uitgelezen vormelijkheid een afscheiding te maken tusschen „grootschheid van aanschijn" en praalvertoon? Wáár is de overtuigde en oprechte — zij het schoolsche — ijveraar naar een kunst van grooten stijl en wáár de ijverzuchtige, zelfbehagelijke hoogvlieger? Die vraag was telkens te stellen, ook al waren nu niet geëxposeerd de enorme schilderijen, of cartons: „Zacharias" en de „Verbo Divini Inspirator", die heel wat hoofdbrekens bij de orde-nantie der figuren moeten vereischt hebben . . . bij gebrek aan Inspiratie. Het is opmerkelijk, dat in het minder pretentieuze en ceremonieele Landschap — ook bij de diervoorstellingen — de aangeboren stijlzin en het ruime vormbegrip, mede een vruchtbare fantasie, het zuiverst en regel-